

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง :
กรณีศึกษาโครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร
ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้เขียน

นายโยธิน จันทวิ

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร. อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมในพื้นที่โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วิธีการศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาจากเอกสาร ขั้นตอนที่สองเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการฯ ขั้นตอนที่สามเป็นการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนที่สี่เป็นการสำรวจพื้นที่โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ห้าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS หาค่าการกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน นำมาเขียนพรรณนาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการตรวจสอบข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการฯ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนมีการดำเนินงานตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีการจัดการโดยใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยว สภาพพื้นที่ภายในโครงการฯ มีป่าไม้ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางพันธุ์พืชและสัตว์ป่า ในโครงการฯ มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ กิจกรรมเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ชมทัศนียภาพธรรมชาติ การพักผ่อนรวมทั้งการกางเต็นท์ บ้านพักนักท่องเที่ยวและบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เชื่อมชมงานหัตถกรรมลือชื่อ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม

กับการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน และโครงการฯ ยังได้จัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นโซน (Zone) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้สูงสุด และอนุรักษ์สภาพพื้นที่เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ขยายต่อไป หากมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น โครงการฯ จะหามาตรการวางแผนไม่ให้เกินกว่าความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carring Capacity) และกระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การจัดการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกให้ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ด้านธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมชุมชน มีการจัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและนำไปถ่ายทอดให้กับประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจะได้เกิดการดูแลรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน แต่ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังมีความตระหนักรู้ในระดับน้อย ดังนั้น ควรมีการจัดฝึกอบรมจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์และการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนดำเนินงาน แต่ประชาชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้พยายามกระตุ้นให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน นำไปสู่การช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่เพื่อให้โครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว ควรปรับพื้นที่บางส่วนแต่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กลมกลืนกับสภาพพื้นที่ มีการจัดการพลังงานและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวของโครงการฯ และได้มีการจัดการบริการการท่องเที่ยว เพื่อช่วยเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ในอนาคตทางโครงการฯ จะได้มีการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น โดยจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

การจัดการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยวของโครงการฯ เป็นการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่เป็นพื้นฐานที่สวยงามเป็นจุดขายให้แก่นักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกในการดูแล รักษา สิ่งแวดล้อม เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การจัดการตลาดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

Independent Study Title Ecotourism Management of a Highland Community :
A Case Study of the Royally Initiated Demonstration
Station of Agriculture, Forestry and Environment

Author Mr. Yothin Jantawee

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor Assoc. Prof. Dr. Anurak Panyanuwat

ABSTRACT

The objectives of this research were to explore the context and situation of ecotourism, and to propose an appropriate model of eco-tourism management in the area under the Royally Initiated Demonstration Station of Agriculture, Forestry and Environment.

Six procedures were applied for this research including literary review as the first step, in-depth interview, questionnaires, and participant and non-participant observations. Data analysis was conducted by the use of SPSS for Windows for frequency distribution, percentage, means and standard deviation. Descriptive data were grouped and analyzed within the proposed conceptual framework.

The results of this research were as follows.

There were certain elements to ensure sustainability and the implementation according to eco-tourism policy of eco-tourism management of the project in particular how to make nature and the environment of the area attractive to the potential tourists. There were abundant forests and biodiversity with fauna and wildlife. So far the Project has already started nature trail activity, camping service, tourist lodging, and home-stay service. Tourists were guided to see craftworks of the Lisu tribal group and to explore nature. This was to instill environmental awareness among tourists and concerned people in order to help change their behaviors toward the preservation of nature and sustainable development. The Project's area has been managed by zoning to optimize preservation efforts, and to mitigate impacts from tourism. Plans were well prepared to cope with

the increasing number of tourists to contain and minimize the tourism impacts within the carrying capacity toward the eco system and environment.

Training was organized to educate and instill environmental awareness among those people concerned with tourism activities. The Project's staff were trained to pass on knowledge to local people and tourists for awareness development toward the natural preservation to ensure the sustainability of tourism. However, some local people and tourists had low level of awareness. Therefore, more efforts should be made on providing training, organizing exhibition, and campaign through various media to instill in these people the environmental and preservation awareness.

The project's management was based on a participatory approach. Local people benefited mostly from the project implementation. However, they still had no roles in the project's monitoring and evaluation. The concerned staff had their best attempts to stimulate participation of the local people in every process of the project in order to promote sustainable environmental preservation, and the prosperous future of the eco-tourism project.

There should be some modification of the area to improve facilities and services for tourists. However, the impact of such modification should be minimized to preserve the environment. Materials used should be appropriate with local eco-system and there should be efficient ways for energy management and utilization of natural resources to make the area appropriate for tourism. Local people should be encouraged to participate in managing the project and the income, as generated by the local communities. In future, a comprehensive facility improvement plan for eco-tourism should be drafted and submitted for solicit support from the relevant agencies.

Promotional and marketing efforts as well as other eco-tourism management should be designed to enhance local uniqueness and local cultures. Those cultural and natural elements were the selling points to tourists. However, there should be efforts to organize activities to stimulate tourists and concerned parties to increase awareness, and preserve, and care for the environment. Indigenous learning should be provoked was to ensure that eco-tourism marketing will be sustainable.